

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
MINISTRY OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND NATURAL RESOURCES OF GEORGIA

საქართველო, 0114, თბილისი, გულუას ქ. 6^ა, ტელ: 72-72-00, 72-72-20 ფაქსი: 72-72-37.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის
დასკვნა პროექტზე

№ 19

„10“ „თებერვალი“ 2009წ.

I. საერთო მონაცემები

1. საქმიანობის დასახელება – ბუჩუკაჰისის მიმდინარე საქმიანობა
2. საქმიანობის განმახორციელებლის დასახელება და მისამართი – შპს „საქარიალოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაცია, თბილისი, დელისის მე-3 შესახვევი № 22, V სართული
3. განხორციელების ადგილი – ოზურგეთის რაიონი, სოფ. გომის მიმდებარე ტერიტორია
4. განაცხადის შემოსვლის თარიღი – 21.01.09.
5. მონაცემები პროექტის შემდგენელის შესახებ – სამეცნიერო-კვლევითი ფირმა „გამა“, თბილისი, მ. ალექსიძის ქ. № 9^ა

II. ძირითადი საპროექტო გადაწყვეტილებანი

შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაცია“-ს მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მიღების მიზნით ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილია „ბუჟუაჰესის მიმდინარე საქმიანობის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში“.

ბუჟუაჰესი მდებარეობს გურიის რეგიონში, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, ქოზურგეთიდან 15კმ დაშორებით, სოფ. გომის მიმდებარე ტერიტორიაზე. ჰიდროსადგურის ფუნქციონირების ზეგავლენის რაიონი შემოიფარგლება სოფ. სოფ. შემოქმედის, გონებისკარის და გომის ტერიტორიებით. სეისმური დარაიონების მიხედვით ჰესის განთავსების ტერიტორია მსკ-64 შკალის მიხედვით მდებარეობს 8 ბალიან ზონაში;

ჰიდროკვანძის ძირითადი ნაგებობების შემადგენლობაში შედის ბეტონის წყალსაშვიანი კაშხალი გამრეცხი რაბით მდინარე ბუჟუაზე, წყალმიმღები, უდაწნეო სადერივაციო გვირაბი, სადაწნეო აუზი გამრეცხით, უქმი წყალსაშვი, სადაწნეო მილსადენი, ჰესის შენობა და გამყვანი არხი. ჰესის კომუნიკაციები განლაგებულია მდინარის 3 კმ-იან მონაკვეთზე, სადაც დონეთა სხვაობა შეადგენს 300 მეტრს (450-750 მ.).

სადგური ექსპლუატაციაშია 1956 წლიდან, მუშაობს 24 საათიან რეჟიმში. ბუნებრივ მოდინებაზე, მდინარის ჩამონადენის დარეგულირების გარეშე, დადგენილი სიმძლავრეა 12.24 მგვტ, ელექტროენერჯის საშუალო-წლიური გამომუშავება – 50 მლნ კვტ.ს (საპროექტო). დამონტაჟებულია სამი 4.08 მგვტ.სიმძლავრის პელტონის ტიპის ჰიდროტურბინა. მომსახურე პერსონალის რაოდენობა შეადგენს 55 კაცს. გამომუშავებული ელექტროენერჯია 35კვ ძაბვის საჭარო ელექტროგადამცემში ხაზებით მიეწოდება საქართველოს გაერთიანებულ ენერჯოსისტემას.

არსებული ჰიდროაგრეგატების ექსპლუატაციის პირობებში, მდ. ბუჟუას წყლის ხარჯის და სადერივაციო სისტემის გამტარუნარიანობის გათვალისწინებით ჰესის სიმძლავრის გაზრდა არ იქნება შესაძლებელი. სიმძლავრის გაზრდა შეიძლება მიღწეული იქნას თანამედროვე მაღალეფექტური და მაღალი მ.ქ.კ. მქონე ტურბინა-გენერატორების დამონტაჟების შემთხვევაში. უახლოეს მომავალში ჰესის სიმძლავრის გაზრდა არ იგეგმება. ჰესის ფუნქციონირების შეწყვეტა უახლოესი 50 წლის განმავლობაში მოსალოდნელი არ არის.

ჰესის ნორმალური ფუნქციონირებისა და გარემოს ნორმატიული მდგომარეობის უზრუნველყოფის მიზნით შესწავლილია ჰესის სათაო ნაგებობის, სადერივაციო სისტემისა და სადაწნეო აუზის, ძალოვანი კვანძის, საგენერატორო შენობის, ჰესის ქვესადგურის და ზეთის საცავის არსებული მდგომარეობა. არსებული მდგომარეობიდან გამომდინარე, ექსპლუატაციის პერიოდში მოსალოდნელი საშიში გეოდინამიკური პროცესების განვითარების თავიდან აცილების მიზნით აუცილებელია სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება სადერივაციო გვირაბზე. რადგან სადერივაციო გვირაბის სიგრძის $\approx 20\%$ გაყვანილია გამაგრების გარეშე. გამაგრების გარეშე დარჩენილ უბნებზე არ არის დაცული ძირის პროფილები და

აღინიშნება ჩაღრმავებები, რომელთა სიმაღლე ზოგიერთ ადგილზე აღწევს 0,7–0,8 მ-ს. ამასთანავე გაუმაგრებელ ადგილებში გვირაბის თალიდან ადგილი აქვს წყლის მოღინებას და შესაბამისად ქანების გამორეცხვას.

2008 წლის გაზაფხულზე სადაწნეო აუზის უქმი წყალსაშვის მიმდებარე მარჯვენა ფერდზე განვითარებული მეწყერის გამო შექმნილია სადაწნეო აუზის დაზიანების რეალური საფრთხე. სპეციალისტების აზრით მეწყერის განვითარების მიზეზი შესაძლებელია გამხდარიყო უქმი წყალსაშვიდან წყლის სისტემატური ჟონვა. აღნიშნული საფრთხის თავიდან აცილების მიზნით გზშ ანგარიშის თანახმად აუცილებელია უქმი წყალგამშვები არხის აღდგენა და დამეწყერილი ფერდობების გამაგრება. უქმი წყალსაშვის რეაბილიტაციის პროექტით გათვალისწინებულია საავარიო არხის დანგრეული მონაკვეთის აღდგენა. საპროექტო მონაკვეთი, რომლის სიგრძე შეადგენს 114.3 მეტრს, განთავსებული იქნება ჩაქცეული ფერდის მარცხენა კლდოვან ბორტზე გაჭრილ 5,0-5,5 მ სიგანის თაროზე და ბოლოებით დაუკავშირდება არხის არსებულ დაუზიანებელ ნაწილებს.

ჰესის ქვესადგურის ტერიტორიიდან გასატანია ზეთით დაბინძურებული გრუნტი, საერთო მოცულობით 1.2 მ³. ხოლო ზეთის საცავის ტერიტორიიდან გასატანი იქნება 1.6 მ³ მოცულობის გრუნტი, დაბინძურება გამოწვეულია ზეთების ძველი დაღვრის შედეგად, როდესაც ზეთის შენახვა ხდებოდა საცავის ტერიტორიაზე დამონტაჟებულ 8-10 მ³ მოცულობის 2 რეზერვუარში და ქვესადგურის ტერიტორიასა და საგენერატორო შენობას ზეთი მიეწოდებოდა ტექნოლოგიური მილსადენებით. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში ზეთების შეტანა ხორციელდება 200კგ.-იანი კასრებით, არსებული რეზერვუარებისა და ტექნოლოგიური მისადენების დემონტაჟი დაგეგმილი არ არის.

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში განსაზღვრულია გარემოზე ზემოქმედების ფაქტორები, როგორც ჰესის სარეაბილიტაციო სამუშაოების მიმდინარეობის, ისე ჰესის ექსპლუატაციის პერიოდისათვის. სარეაბილიტაციო სამუშაოების ადგილის დასახლების ზონიდან დაშორების გათვალისწინებით (4,5-6,0კმ), ხმაურის დონის გავრცელება და ატმოსფერულ ჰაერში მოსალოდნელი ემისიებით გამოწვეული ზემოქმედება უმნიშვნელოა. შედარებით მნიშვნელოვანი ზემოქმედებას იქონიებს უქმი წყალსაშვის დაზიანებული მონაკვეთის სარეაბილიტაციო სამუშაოების დროს, სატრანსპორტო საშუალებების მოძრაობით გამოწვეული ხმაურით. ამასთან, გასათვალისწინებელია რომ სარეაბილიტაციო სამუშაოების დროს გარემოზე ზემოქმედება იქნება მოკლევადიანი.

ჰესის ექსპლუატაციის პერიოდში კაშხალის ქვედა ბიეფში უზრუნველყოფილია სანიტარული ხარჯის გატარება მდ.ბუჟუას მინიმალური ხარჯის 5-10 %-ის ოდენობით. მდ. ბუჟუას საშუალო მინიმალური ხარჯი (ბუჟუაჰესის და სოფ.გომის ჰიდროსადგურების მონაცემების მიხედვით) შეადგენს 0,60 მ³/წმ. ამ მხრივ გარკვეული პრობლემები იქმნება მდინარის წყალმცირობის პერიოდში.

გზშ ანგარიშით წარმოდგენილია გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის გეგმა, სადაც მოცემულია ჰესის ექსპლუატაციის დროს გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების სახეები: საშიში გეოდინამიკური პროცესებისა და ეროზიის განვითარება, ზედაპირული წყლის ხარისხის გაუარესება, ნიადაგის დაბინძურება, მდინარეთა ჰიდროლოგიურ რეჟიმის ცვალებადობა და კალაპოტის დინამიკასთან, იქტიოფაუნაზე ზემოქმედება, წყლისა და გრუნტის საწვავისა და ზეთით დაბინძურება და ა.შ.

განსაზღვრულია ზემოქმედების წყაროები და დასახულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები, რომლის შესრულებაზე პასუხისმგებელია ჰესის ადმინისტრაცია.

გზშ ანგარიშში განხილულია ჰესის ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი საწარმოო (ნამუშევარი ტურბინის ზეთი, სატრანსფორმატორო ზეთის გაწმენდის შედეგად წარმოქმნილი დაბინძურებული მასა, მწყობრიდან გამოსული აკუმულატორები, აკუმულატორების სითხე და სხვ.) და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის საკითხები.

ჰესის საქმიანობის პროცესში წლის განმავლობაში მოსალოდნელია 3-4 ერთეული ვადაგასული და მწყობრიდან გამოსული აკუმულატორის დაგროვება, რომელთა გატანა ჰესის ტერიტორიიდან მოხდება სითხისგან დაუცლელად გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მქონე საწარმოს მიერ.

სატრანსფორმატორო ქვესადგურისა და ზეთის საცავიდან ზეთით დაბინძურებული გრუნტის (საერთო რაოდენობით 2,8 მ³) გატანა შემდგომი გაწმენდის მიზნით გათვალისწინებულია საგენერატორო შენობის სამხრეთით მდებარე 30 მ² თავისუფალ ტერიტორიაზე. დაბინძურებული გრუნტის გასაწმენდად გამოყენებული იქნება ბიორემედიაციის მეთოდი. ბიორემედიაციის მოედნიდან წყლების გავრცელების შეზღუდვის მიზნით მოედანი შემოიფარგლება 40-50 სმ-ის სიმაღლის თხრილით.

ჰესის ძალოვანი კვანძის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გაუვნებლობა გათვალისწინებულია მიმდებარე ტერიტორიაზე მოწყობილ ტიპიური ნარჩენების საუტილიზაციო ორმოში.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის მიმდინარეობის პროცესში დამოუკიდებელი ექსპერტების მიერ გამოთქმული შენიშვნები საფუძვლად უდევს წინამდებარე დასკვნის III თავით გათვალისწინებულ პირობებს.

III. პირობები

1. შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაცია“ ვალდებულია უზრუნველყოს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მე-12 თავით განსაზღვრული რეკომენდაციების მითითებულ ვადებში შესრულება;
2. შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაცია“ ვალდებულია ყოველი წყალდიდობის სეზონის დამთავრების შემდეგ ჩაატაროს ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ტექნიკური მდგომარეობის აუდიტი. აუდიტის შედეგები დაფიქსირებული უნდა იქნას სპეციალურ ფურნალში;
3. ბოლო წლებში საქართველოში მიღებული დასავლური ნორმების მიხედვით მდინარის სანიტარული ხარჯის სიდიდე აიღება ამ კვეთში მდინარის საშუალო მრავალწლიური ხარჯის 10%-ის ტოლად (რაც ჰესის სათავე ნაგებობის კვეთში შეადგენს 0,35 მ³/წმ, ანუ 350ლ/წმ) და არა მინიმალური ხარჯის 10⁰-ის ტოლად (რაც იმავე კვეთში შეადგენს 0.063 მ³/წმ, ანუ 63 ლ/წმ). აღნიშნულიდან გამომდინარე, ჰესის ადმინისტრაციამ უნდა უზრუნველყოს წლის ნებისმიერ პერიოდში მდინარის კალაპოტში სანიტარული ხარჯის სახით 350 ლ/წმ-ის და არა 63 ლ/წმ-ის წყლის ხარჯის გაშვება;
4. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის გაცემიდან 8 თვის განმავლობაში დამუშავდეს უქმი წყალსაშვის დამეწყრილი უბნის თავდაპირველ მდგომარეობამდე აღდგენის დეტალური პროექტი და უზრუნველყოფილი იქნეს მისი განხორციელება;
5. ძალოვანი კვანძის ტერიტორიიდან გრუნტის წყლების დაბინძურების თავიდან აცილების მიზნით საყოფაცხოვრებო ნაგვის შეგროვებისთვის გათვალისწინებული ორმოს მოსაწყობად შერჩეული იქნეს ტერიტორია, სადაც მიწისქვეშა წყლების დგომის სიმაღლე არ იქნება 1,5 მ-ზე ნაკლები;
6. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის გაცემიდან 6 თვის განმავლობაში დამუშავდეს სადგურისა და ზეთსაცავის ტერიტორიაზე სანიტარულ წყლების მოცილებისათვის საჭირო სადრენაჟო სისტემის მოწყობისა და ნაკობდამჭერი დანადგარის დამონტაჟების დეტალური პროექტი და უზრუნველყოფილი იქნეს მისი განხორციელება;
7. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის გაცემიდან 6 თვის განმავლობაში დამუშავდეს ჰიდროტექნიკური ნაგებობების მონიტორინგის პროგრამა და განისაზღვროს უსაფრთხო ექსპლუატაციის კრიტერიუმები. პროგრამაში გათვალისწინებული იქნას ფარების გაწმენდის დროს წყლის დაშვების სიჩქარეზე მუდმივი მონიტორინგი და ჰესის გაკლენის ზონაში საშიში გეოდინამიკური პროცესების განვითარების მონიტორინგი. მონიტორინგის პროგრამა შეთანხმდეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს უფლებამოსილ ორგანოსთან;
8. ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის გაცემიდან 6 თვის განმავლობაში დამუშავდეს ზეთების ავარიულ დაღვრაზე რეაგირების გეგმა, რომელიც დამტკიცებული იქნება ბუჟაჰესის ადმინისტრაციის მიერ და შეთანხმდება საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს უფლებამოსილ ორგანოსთან;

ტრო
RGIA

IV. დასკვნა

შპს „საქართველოს ენერჯეტიკული კორპორაცია“-ს მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მიღების მიზნით ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი „ბუყუაქესის მიმდინარე საქმიანობის“ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მიხედვით საქმიანობის განხორციელება შესაძლებელია წინამდებარე დასკვნის III თავში მოყვანილი პირობების გათვალისწინების შემთხვევაში.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა გაიცეს განუსაზღვრელ ვადით.

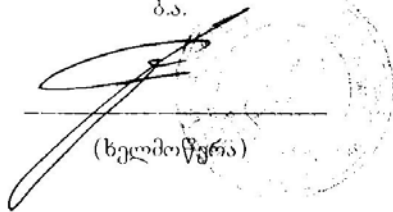
ლიცენზიებისა და ნებართვების

სამსახურის უფროსი

ნიკოლოზ ჭახნაკაია

(სახელი, გვარი)

ბ.ა.

(ხელმოწერა)